

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN DÜNYADAKİ VE TÜRKİYE'DEKİ KONUMU

Canan Uçar
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı
inan.canan@hotmail.com

Yrd. Doc. Dr. Mehmet Arif Özerbaş
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü
ozerbas@gazi.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünya'da ve özellikle Türkiye'deki konumunu araştırarak mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimin ülkemizdeki mevcut durumu hakkındaki düşünceleri ve mesleki ve teknik eğitimde karşılaştıkları sorunlar üzerine görüşlerini belirlemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmış olup araştırmanın örneklemini Ankara il merkezinde bulunan Gazi Üniversitesi Gazi Meslek Yüksekokulu ile Atatürk Meslek Yüksekokulunda görevli toplam 6 öğretim elemanından oluşmaktadır. Araştırmanın verilerini toplamak için "standartlandırılmış açık uçlu görüşme formu" kullanılmış olup veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda mesleki ve teknik eğitimde revizyona gidilmesi ve öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimle ilgili şikayetlerinin önemsenmesi gerekliliği mesleki ve teknik eğitimde verimin artması açısından ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ve teknik eğitim, Modüler Öğretim Programı, Modüler Eğitim Uygulamaları, Sektör.

THE POSITION OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING IN THE WORLD AND IN TURKEY

Abstract

The aim of this study is to determine the thoughts of academic staff in technical and vocational education upon the current state of technical and vocational in Turkey through the investigation of the state of vocational and technical education in the world, especially in Turkey. In this study, qualitative research method is used and totally six lecturers who Works at Gazi University, Gazi vocational schools and Atatürk Vocational school in the centre of Ankara constitute the sample of this research. As a means of collecting data "standardized open-ended interview form" is used and data is analyzed through the analysis of the content. At the end of the study it is presented that the efficiency of should be revised, the complaints of lectures about vocational and technical education should be considered and vocational and technical education should be improved in terms of efficiency.

Key Words: Vocational and technical education, Modular Education Program, Modular Training Applications, Sector.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze Dünya'da söz sahibi olan ülkelerin ekonomilerinin güçlü olduğunu görmekteyiz. Ekonomileri güçlü ülkelerin dünyada söz sahibi olmaları, nitelikli insan gücünü yetiştirmede eğitimin özellikle de mesleki teknik eğitimin üstlendiği rolü 21.yüzyılın teknolojisi ile bütünleştirmesinden kaynaklanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim en genel anlamda, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıkları kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Şahinkesen, 1992: 691). "Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları", mesleki ve teknik eğitim alanında, diplomaya götüren orta öğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim öğretim kurumlarıdır"

(Korkmaz ve Tunç, 2010:264 akt. MEB, 1986). Günümüzdeki mesleki ve teknik eğitim sistemine bakıldığında iki mesleki eğitim modeline rastlanmaktadır. Bu mesleki ve teknik eğitim modelleri tam zamanlı mesleki eğitim ve çıraklık eğitimi modelleridir(Anapa, 2008: 13,14 akt. TİSK, Türkiye’ de ve Dünyada Mesleki Eğitim, Ankara, 1997: 65,66):

Tam zamanlı mesleki ve teknik eğitim modelinde eğitim okul içinde 8-10 yıllık zorunlu temel eğitime dayalı olarak verilmektedir. Zorunlu temel eğitim alındıktan sonra bazı gençler iş yaşamına yönlendirilirken, belirli başarıyı sağlamış gençler ise yükseköğretime yönlendirilmektedir. Aynı zamanda pahalı olan bu model okul donanımının sürekli olarak yenilenmesini de gerektirir. Diğer bir model olan çıraklık sisteminde ise devlet ve özel işletmelerin mesleki eğitim hususunda işbirliği yaptığı görülmektedir. Bazı Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) ve Japonya’da 8-10 yıllık zorunlu temel eğitimi tamamladıktan sonra bu eğitime başlanmaktadır. İkili sistem olarak da tanımlanan bu modelde okullarda teorik eğitim verilirken uygulama işyerlerinde yapılmaktadır. Gençler bazı günler işyerine giderken bazı günlerde okullarda eğitim görmeye devam etmektedir. Tam zamanlı mesleki teknik eğitim modeline ağırlık veren ülkeler Belçika, İsveç, Fransa ve İtalya iken; çıraklık eğitimi modeline Almanya, İsviçre, Danimarka ve Avusturya gibi ülkeler ağırlık vermektedir. Bunun yanı sıra ABD, Hollanda ve İngiltere gibi her iki modele ağırlık veren ülkeler de bulunmaktadır.

Dünyada mesleki ve teknik eğitim sistemleri incelendiğinde Avrupa Birliği, ABD, Japonya ve Avustralya gibi gelişmiş ülkeler arasında önemli ölçüde farklılıklar olduğu görülmektedir. Avrupa Birliğinin itici gücü olarak da anılan üç büyük ekonomisi Almanya, Fransa ve İngiltere’dir. Bu üç ülke arasında da mesleki ve teknik eğitim sistemleri açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Asya kıtası ele alındığında Türkiye, İsrail, Kore ve Ürdün görece olarak mesleki ve teknik eğitimde kayıtlı öğrenci sayısını 1970’lerden itibaren önemli ölçüde artırmış olan ülkeler arasındadır (MEB Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2006: 5 akt.Keating, Medrich, Volkoff, ve Perry, 2002). Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı’nın Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) Olarak Yapılandırılan Ortaöğretim Kurumlarının Değerlendirilmesi Araştırması’na göre (2006);

Avrupa Birliği’nin en önemli ekonomik gücü olan Almanya’yı mesleki ve teknik eğitim sistemleri açısından diğer ülkelerle kıyaslısak Almanya’da tam zamanlı meslek okulları çıraklık okulları gibi yaygın değildir. Tam zamanlı meslek okulları en azından orta büyüklükteki kentlerde yer almaktadır. Küçük yerleşim birimlerindeki bireyler bu okullara toplu taşıma araçlarını kullanarak gidip gelmektedirler. Bazı meslek okullarında öğretmen/eğitimciler için yatılı kalma olanağı vardır. Ayrıca, özürülüler için kırsal kesimlerde yatılı meslek okulları bulunmaktadır (Foster, 2005). Almanya’da meslek okulları dikey olarak genelde temel ve uzmanlaşma olarak adlandırılan iki bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölüm, okulun ilk yılını kapsamaktadır ve tam zamanlı olarak meslek öncesi eğitim olarak ya da “dual” sistemde yarım zamanlı olarak tamamlanabilmektedir (Arnold ve Münch, 1996). Almanya’da mesleki ve teknik eğitim “ikili” (dual) ya da çıraklık sistemiyle olan ilişkisine göre tanımlanır. Diğer ülkelerde ise, mesleki ve teknik eğitim kurumsal olarak ya sistemin üniversiteye yönelik olmayan okul sonrası programlarla ya da üniversiteye giden yolu görece olarak ne derecede kapatmasına bağlı olarak tanımlanır. Fransa gibi bazı Avrupa ülkelerinde akademik, teknik ve mesleki eğitim arasında bir ayırım yapılmamaktadırlar (Keating ve ark., 2002).

Japon mesleki teknik eğitim sistemi 2. Dünya Savaşı sonrasında Almanya mesleki teknik eğitim sistemi örnek alınarak oluşturulmuştur. Günümüzde bu iki mesleki ve teknik eğitim sistemi dünyada en başarılı uygulamalar arasında gösterilmektedir (Aypay, 2003). Japonya’da 9 yıllık zorunlu eğitim sonrası öğrenciler ortaöğretimde genel ve teknik eğitim olarak ikiye ayrılırlar. Teknik okullardan mezun olan öğrenciler 2 yıllık meslek yüksek okulları ya da ileri meslek kurslarına devam edebilirler. Liseler öğrencilerin devam etme durumuna göre 3 yıl süren tam, 4 yıl süren yarım ve uzaktan eğitim olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Çoğu genel lise akademik konulara ek olarak bir meslek programı seçebilmektedirler. Öğrenci sayıları yalnızca akademik

program uygulayan liselerde % 40 iken, yalnız mesleki eğitim veren liselerde % 24 dolayındadır. Ancak, liselerin % 60'ı öğrencileri yükseköğretime hazırlamaktadır (Şimşek, 1999).

ABD'de 1. sınıftan 12. sınıfa kadar eğitim finansmanını kamu sağlamaktadır. Bu eğitim parasız olarak sağlanmaktadır. Eğitim sistemine 6 yaşında giren bir öğrenci 18 yaşında mezun olmaktadır. Ancak, mesleki eğitim lise eğitimine kadar (9.-12. sınıflar) başlamamaktadır. Eyaletlere ve eyaletlerin eğitim sistemine bağlı olarak, öğrenciler ortaöğretim düzeyinde meslek eğitimi almak için birkaç seçeneğe sahiptir. Bu 9., 10., 11. hatta bazen yalnızca 12. sınıfta olabilmektedir. Bu programlar genellikle öğrencileri şu seçeneklerden birine hazırlamaktadır.

- 1) Meslek yüksekokullarına devam etmek,
- 2) Diğer yükseköğretim kurumları ve çıraklık eğitimine gitmek (McQuay, 2001).

Meslekî ve teknik eğitimin kendi içinde iki kısma ayrılarak yönetilmesinin bir örneği Almanya'da bulunan sistemdir. Almanya mesleki teknik eğitim sistemindeki öğrenciler 14 yaş dolayında istihdam öncesi ve sürekli mesleki teknik eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır. Mesleki konularda öğrenim gören öğrenciler genel olarak "genel mesleki" olarak tanımlanır ve genellikle görelilik olarak erken sayılabilecek bir yaşta iş gücüne, çıraklık eğitimine ya da lise düzeyinde mesleki teknik eğitim kurumları ve sonra da yükseköğretime katılır (Keating ve ark., 2002). Almanya'da eyaletlere göre farklılıklar olmakla birlikte, dokuz yıllık eğitim sonunda mesleki eğitime başlanmaktadır. Süresi 1-4 yıl arasında olan tam zamanlı meslek okulları yaygın değildir. Meslek eğitimi alanların neredeyse tamamı (% 90) çıraklık eğitimi sistemiyle yetişmektedir. Bu okullar 2-3,5 yıl arasında değişen çıraklık eğitimine hazırlık niteliğindedir. Bu meslek okulları mezunları için çıraklık süresi yarı yarıya kısalmaktadır. Çıraklık süresince, 18 yaş altındaki öğrenciler haftada bir gün okulda teorik eğitimle desteklenmektedir (Şimşek, 1999). Reffe (1993) zorunlu eğitim sonrası mesleki eğitimi: 1) Hizmeti sunan (provider-based), 2) İş temelli (work-based), 3) Karışık (mixed) olmak üzere üçe ayırmaktadır (Akt: Keating ve ark., 2002). Bu sınıflama hangi düzeyde beceri kazandırılacağı ve beceri kazandırma işleminin nerede yapılacağı ile ilgilidir. Hizmeti sunan temelli sistemler işçilere giriş düzeyinde beceri kazandırmaktadır. İş temelli sistemler bu sorumluluğu endüstri ya da iş yerine bırakırlar. Karışık sistemler ise bu ikisinin bileşimini kullanmaktadır. Mesleki eğitim sistemlerinde öğrencilerin izleyebileceği üç ayrı seçenek bulunmaktadır.

Gelişmiş ülkeler, bireylere verilen mesleki ve teknik eğitimde bireylerin teknolojiyi anlayıp kullanabilecek temel becerilere, iletişim ve problem çözme becerilerine ve işbirliği içinde çalışabilecek disipline sahip olmasına önem vermektedirler. Türkiye'de bugün verilen mesleki ve teknik eğitimde Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın(2007-2013) önemi büyüktür. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'na (2006) göre meslek yüksek okulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünün bulunmaması, mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü piyasasının taleplerine uygun olarak güncellenememesi sonucu mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamı artırılamamakta ve mezunların mesleki eğitime olan talebi azalmaktadır. Bu nedenle planda mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçileceği, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitimin program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürüleceği, mesleki eğitimde, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verileceği belirtilmiştir. Mesleki eğitim sisteminin, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi işgücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştireceği vurgulanmıştır (Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2006:40).

Yakın zamanda Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 2000 yılında imzalanan "Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (MEGEP) anlaşması kapsamında eğitim programlarında yer alan modüller Türkiye'nin istihdam ihtiyaçlarına göre, genç işgücünü nitelikli eleman olarak sektörün talebine cevap verecek şekilde yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında mesleki eğitim alanındaki yeni oluşum ile meslek okullarındaki programlarda modüler sistem uygulamasına geçilmiştir. Kocatürk'e (2006) göre bu sistem ile düzeylere ve ders kümelerine göre genel eğitim, mesleki eğitim, uygulamalı eğitim, zorunlu, seçmeli dersler gibi oluşturulan her modül sonunda, öngörülen gereklilikleri ve yeterlilikleri yerine getiren öğrencilere sertifika verilmesi, yeterli sayıda sertifika kazanan öğrencilere de diploma verilmesi öngörülmüştür. Yeniden oluşumun

diğer bir ayağını oluşturan modüler programların çıktılarının değerlendirildiği “yeterlilikler sistemi”, bir öğrencinin, bir eğitim aşamasını tamamladığını, kapsamlı bir eğitim/öğretim programını tamamladığını, bir dizi temel ve aktarılması mümkün (transfer edilebilir) beceri edindiğini, bir meslekte ya da çalışma rolünde beceri gösterdiğini, bir mesleği yapma hakkının kendisine verildiğini göstermektedir (Altın, 2007: 147). MEGEP kapsamında programlar, uluslararası meslek sınıflandırması doğrultusunda, meslek standartları, eğitim standartları ve meslekî yeterliklere göre hazırlanmıştır. Türkiye’de MEGEP 2004-2005 eğitim ve öğretim yılından itibaren pilot okullarda uygulanmaya başlanmış ve 2006-2007 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla tüm meslekî ve teknik eğitim kurumlarında kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. Mesleki ve teknik eğitimin programlarındaki değişikliklerin yanı sıra mesleki ve teknik eğitim alanında kurumsal ve yasal değişiklikler gerçekleşmiştir. AB’ye üyelik sürecinde mesleki eğitim ve öğretim alanında kurumsal yenilikler yapılmıştır. AB Topluluk Programlarına katılımında sorumluluk üstlenecek Ulusal Ajans ve bir mesleğin başarılı olarak yürütülmesi için gerekli standartları belirleyen Mesleki Yeterlilik Kurumu oluşturulmuştur. Ulusal ajans ile topluluk programlarının tanıtılması, koordinasyonu ve yürütülmesini sağlamak üzere hukuki alt yapısının oluşturulması istenmiştir. Mesleki Yeterlilik Kurumu ise, ulusal meslek standartlarının belirlenmesiyle programlar arasında denklik sağlanması, belgelendirme ve sertifikalar sisteminin yürütülebilmesi için kurulmuştur (Anapa, 2008:117). Ulusoy’a (2004) göre mesleki ve teknik eğitim sistemine göre yetişen öğrenci sayısını arttırmak ve öğrencilerin mezun olduktan sonra sektöre uyumunu kolaylaştırmak için okul-işletme arasında işbirliğine önem verildiğini gösteren 3308 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir. 3308 sayılı kanun; çıraklık, örgün ve yaygın mesleki ve teknik öğretim kurumlarında işgücünün mesleki eğitimi için üç temel yaklaşımı benimsemiştir. Bu yaklaşımlar şunlardır:

- Çıraklık eğitimi (İkili eğitim sistemi)
- Tam ve yarı zamanlı okul sistemi
- Yaygın Meslek Eğitimi (Meslek Kursları)

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi için eğitim-öğretim programlarında, kurumsal yapıda ve yasal anlamda değişiklik yapılmıştır. Milli Eğitim İstatistiklerine bakıldığında yıllar geçtikçe mesleki ve teknik eğitim okullarına talep artışı olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul/Birim, Öğretmen, Öğrenci ve Mezun Olan Öğrenci Sayısı (Number of schools / units, teachers, students and graduates by type of school and educational year)

OKUL TÜRÜ Type Of School	ÖĞRETİM YILI Educational Year	OKUL / BİRİM School / Unit	ÖĞRETMEN Teacher	ÖĞRENCİ Student	MEZUN Graduate
	2004/'05	3877	74 405	1 102 394	211 323
Mesleki ve teknik ortaöğretim	2005/'06	4029	82 736	1 882 637	235 219
	2006/'07	4244	84 276	1 244 499	263 726
(Vocational and technical secondary Education)	2007/'08	4450	84 771	1 264 870	108 235
	2008/'09	4622	88 924	1 565 264	182 450
	2009/'10	4846	94 966	1 819 448	263 416
	2010/'11	5179	104 327	2 072 487	314 448
	2011/'12	5501	113 098	2 090 220	-

(Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012)

Tablo 1’de görülen mesleki ve teknik eğitim okullarına olan talebin yıllar geçtikçe artmasını Koç Holding’in hazırladığı ‘Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi (2012)’nde de görmekteyiz. Analize göre 2000’lerden bu yana mesleki ve teknik ortaöğretimin ağırlığının artırılması önemli bir politika hedefi olarak belirlenmiştir. Ayrıca, mesleki ve teknik ortaöğretimin niteliğinin artırılması için Avrupa Komisyonu tarafından da desteklenen önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra, özel sektör ve sivil toplum tarafından da mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarına olan ilgiyi arttırmaya yönelik projeler yürütülmektedir.

Geçmiş dönemde mesleki ve teknik eğitimin en önemli sorunlarından biri olarak tartışılan mesleki ve teknik ortaöğretimi bitiren öğrencilerin karşılaştığı katsayı farkı problemi idi. Katsayı probleminin kalkması ile mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinden beklenen başarının gelmediği 2012 yılı üniversite yerleşme sonuçlarından da belli olmaktadır. 2012 yılında geçen yıllarda olduğu gibi meslek lisesi öğrencileri, lisans programlarına yerleşme oranında alt sıralarda yer aldı. Öyle ki 192 bin 596 endüstri meslek lisesi mezunundan sadece 3 bin 570'i lisans programına yerleşebilirken yani yüzde 1.8 oranında bir başarı gösterebilirken, 65 bin 705 teknik lise mezunundan 8 bin 939'u dört yıllık lisans programlarına girebildi. Pek çok meslek lisesinin başarı oranı yüzde 4 ile 7 aralığında kaldı (<http://gundem.milliyet.com.tr/katsayi-kalkti-ama-basarigelmedi/gundem/gundemdetay/19.08.2012/1583185/default.htm>).

Mesleki ve teknik ortaöğretimde beklenen başarının gelmemesinin nedeni fiziksel altyapının artan talebi karşılayamamasıdır. Koç Holding'in hazırlamış olduğu 'Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi'ne göre (2012); 2010-2011 öğretim yılı itibarıyla, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğretmen başına 18, derslik başına ise 38 öğrenci düşmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısındaki keskin artış, 2009 yılında ortaöğretim için sadece 1.720 sınıf yapılmasıyla açıklanabilir. Oysa ki, Eğitim İzleme Raporu 2008'de de belirtildiği gibi, ortaöğretimde okullaşma % 90'a çıktığında derslik başına düşen öğrenci sayısının her ilde en çok 30 olması için 75-80 bin dersliğe gereksinim duyulmaktadır. Ayrıca, önümüzdeki üç yıl içinde genel liselerin bir kısmının Anadolu lisesine, geri kalanının imam hatip liseleri dahil olmak üzere mesleki ve teknik liselere dönüştürülecek olması, üniversiteye girişte katsayı uygulamasındaki değişiklikler ve dolayısıyla mesleki ve teknik ortaöğretime artan talep, derslik başına düşen öğrenci sayısını daha da yukarıya çekecektir. Bu durum öğrenme ve öğretme süreçlerinin olumsuz biçimde etkilenmesine neden olabilir.

Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretimi bitirenlere verilen sınavsız Meslek Yüksek Okullara geçiş hakkının özellikle Meslek Yüksek Okullarındaki öğrenci artışına sebep olması ve öğrenci artışının bu kurumlardaki alt yapı, fiziki mekan, donanım ve öğretim elemanı ihtiyaçları sorunlarını da ortaya çıkarması Meslek Yüksek Okullarındaki eğitimin kalitesi üzerine mesleki ve eğitim alanında ilgili çevrelerin tartışma konusu olmuştur. Türkiye'de ilk mesleki-teknik yüksek öğretim kurumu 1937 yılında kurulmuştur ve 1941 yılında da mezun vermiştir. Günümüze bakıldığında 13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan teknik eğitim fakülteleri, mesleki eğitim fakülteleri, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ile Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinin kapatılmasına ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulmasına karar verilmiştir. Bu kararname ile 21 teknik eğitim fakültesi kapatılarak yerine teknoloji fakültesi kurulmuştur. Türkiye'de 2011-2012 Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistiklerine göre 5456'sı resmi ve 45'i özel olmak üzere toplam 5501 mesleki ve teknik lise bulunmaktadır. 2011-2012 Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistiklerine göre; 593 Endüstri Meslek Lisesi, 518 Anadolu Teknik Lisesi, 481 Teknik Lise, 424 Anadolu Meslek Lisesi, 153 Meslek Lisesi, 360 Ticaret Meslek Lisesi bulunmaktadır. 2011-2012 eğitim öğretim yılı itibarıyla Mesleki Eğitiminde 235, Teknik Bilimlerde 2509 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler kapsamında bu araştırmanın amacı, mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimin ülkemizdeki mevcut durumu hakkındaki düşüncelerini ve mesleki ve teknik eğitimde karşılaştıkları sorunlar üzerine görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimin ülkemizdeki mevcut durumu hakkındaki düşünceleri ve mesleki ve teknik eğitimde karşılaştıkları sorunlar üzerine görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar katılımcıların bakış açılarını ve anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini derinlemesine ortaya çıkarmayı amaçlar (Kuş, 2003: 87).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; Ankara ili merkezinde Gazi Üniversitesi ve Gazi Üniversitesine bağlı Atatürk ve Gazi Meslek Yüksekokulları'nda görevli öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden "kolay ulaşılabilir durum örnekleme" kullanılmıştır. Patton'a göre amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek,

2000:96 akt. Patton, 1987:69). Araştırma evreni ulaşılabilir olduğundan, örneklem olarak tüm evren alınmıştır. Araştırmanın örnekleme 2012-2013 eğitim öğretim yılı güz döneminde Gazi Üniversitesi Teknoloji Fakültesinde görevli üç profesör, iki doçent ve Atatürk Meslek Yüksekokulunda görevli bir öğretim görevlisinden oluşmaktadır. Örnekleme alınacak öğretim üyeleri belirlenirken unvanı, cinsiyeti, bölümü ve mezun olduğu kurum türü dikkate alınmıştır. Örnekleme ilgili bilgiler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubu ve Özellikleri

Öğretim Üyesi	Unvanı	Cinsiyeti	Bölümü	Mezun Olduğu Kurum
K 1	Prof. Dr.	Erkek	Tesviye Öğretmenliği	Yüksek Teknik Öğretmen Okulu
K 2	Prof. Dr.	Erkek	Ağaç İşleri Endüstri Eğitimi Böl.	Teknik Eğitim Fakültesi
K 3	Prof. Dr.	Erkek	Makine Eğitimi Bölümü	Teknik Eğitim Fakültesi
K 4	Doç. Dr.	Erkek	Talaşlı Üretim Bölümü	Teknik Eğitim Fakültesi
K 5	Doç. Dr.	Erkek	Metal Eğitimi Bölümü	Teknik Eğitim Fakültesi
K 6	Öğr. Gör.	Erkek	Otomotiv Eğitimi Bölümü	Teknik Eğitim Fakültesi

Veri Toplama Araçları

Araştırmada “Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme” yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşım, “dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur”(Yıldırım ve Şimşek, 2000:96 akt. Patton, 1987:112). Görüşme formunda bulunacak sorular mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretim elemanlarının; mesleki ve teknik eğitimin ülkemizdeki mevcut durumu hakkındaki düşüncelerini ve mesleki ve teknik eğitimde karşılaştıkları sorunları irdelemeye yönelik kolay anlaşılabilen, açık uçlu , ayrıntılı ve açıklayıcı yanıtın verilebilmesi için farklı türde sorulardan hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi; verilerin yazılı hale getirilmesi ve çözümlenmesi olarak iki aşamadan oluşmaktadır. Verilerin yazılı hale getirilmesinde görüşme yapılan kişilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar; not alma ve ses kaydıyla yoluyla alınmış ve sonra bu yanıtlar tekrar yazılı hale getirilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretim elemanlarına yöneltilen standartlandırılmış açık uçlu sorular içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

BULGULAR

Soru 1: “Mesleki ve teknik eğitim öğretim programları hakkında ne düşünüyorsunuz?”

Katılımcıların Soru 1’e verdikleri cevapların üç ana başlık altında toplandığı görülebilir. Bunlar; “Programın Güncelliği”, “Programın Olumlu Yönleri” ve “Programın Olumsuz Yönleri”dir. Her katılımcı programın güncellenmesi gerekliliğini savunmuştur. Programın olumlu yönleri incelendiğinde, katılımcılardan iki tanesinin “Programların yapılması için günümüzde birçok çalışma var” cümlesi ile modüler öğretim programının çalışmalarla desteklendiğini vurgulamıştır. Programın olumsuz yönleri incelendiğinde, iki katılımcı “Modüler öğretim programı uygulamasında yanlışlıklar var” cümlesi ile modüler öğretim programı uygulamasından şikâyetçi olmuştur.

Soru 2: “Mesleki ve teknik eğitim’in yapıldığı ortamlar ve kullanılan materyaller nasıl olmalıdır?”

Katılımcıların Soru 2’ye verdikleri cevapların üç ana başlık altında toplandığı görülebilir. Bunlar; “Uygulamalı Eğitim”, “Maddi İmkân” ve “Teknoloji Kullanımı” olarak üçe ayrılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin yapıldığı ortamlar ve kullanılan materyallerin nasıl olması gerektiğinden yola çıkarak “Uygulamalı Eğitim” kategorisinde

üç katılımcı “Modüler öğretim programına göre uygulamalı eğitim için gerekli ortamlar yok” cümlesi ile mesleki ve teknik eğitimin verildiği ortamlardan şikâyetçi olmuştur. “Maddi İmkân” kategorisinde katılımcıların farklı değerlendirmeleri olmakla katılımcılardan iki tanesi “Maddiyat nedeniyle altyapıda sıkıntı var” cümlesi ile birlikte genelde okullarda maddi imkânsızlıklar nedeniyle altyapı eksikliğinden şikâyetçi olmuşlardır. İki katılımcı da “Öğrenciler işletmelere yönlendirildi” cümlesi ile okul-sanayi işbirliği sayesinde öğrencilerin bazı araç gereçleri sanayide gördüğünü savunmuştur. Altyapı sıkıntısından bahseden K4 katılımcısının şu sözleri dikkat çekicidir:

“Altyapının şu anda uygulamalı eğitime müsait olmadığını tartışmaya bile gerek yok. Kesin, net , şu anda hedeflenen uygulamalı eğitimin %10’unu bile sağlayamıyor. Meslek lisesinin durumu birçok üniversitenin bile önünde; çünkü meslek liselerinde o alanda icra edebilecekleri atölye ve altyapıyı Milli Eğitim hazır alıyor, kuruyor ondan sonra bölüm açılıyor. Üniversitelerde böyle bir durum söz konusu değil; artı üniversitelerde YÖK’ün bütçesiyle sizin altyapı oluşturma şansınız yoktur. Cihaz alma şansınız yoktur. Çok az; ancak projelerle sağlanabilir.”

“Teknoloji Kullanımı” kategorisinde K2, K5 ve K6 katılımcılarının sırasıyla şu sözleri dikkat çekicidir.

K2 katılımcısı: “Bilişimin çok hızlı ilerlemesi makineleşmede çok ciddi ilerlemeler kaydetmiştir. Bu yüzden eğitim ortamları ve teknoloji net olarak kullanılmalı sektörün hızlı gelişimine ayak uydurabilmeli ve sektörle daha fazla birliktelik sağlanarak amacına uygun eğitim verilmelidir.”

K5 katılımcısı: “Atölye ortamlarına bakarsak mesleki ve teknik eğitim pahalı bir eğitim. Çok pahalı olan cihazlar var. Örneğin; 1cihaz 1 milyon dolar. Bu rakamlara ulaşmış cihazların sürekli alınması doğru değil. Bunun için ARGE merkezleri kurulur ya da öğrenci ASELSAN’a vb.’ne staja gönderilir. Öğrencilerin yaz stajı ve artı bir sömestr sanayideki işletmelerde birebir çalışıp katkı sağlayarak teknolojinin en üst düzeyinde eğitim aldıklarını biliyorum.”

K6 katılımcısı: “Görsel olarak sunum ve videolarla desteklenemezse öğrenciler için anlaşılması zor, hayal ve sadece kafalarında kurguladıkları şekillerle anlatılması oldukça güç olacaktır.”

Soru 3: “Mesleki ve teknik eğitim veren okulların sanayi ile işbirliğinin nasıl olması gerekir?”

Katılımcıların Soru 3’e verdikleri cevaplara göre her katılımcı tek kategori olan “Okul-Sanayi İşbirliği” kategorisinde farklı değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu değerlendirmelerden en dikkat çekici K1, K3 ve K4 katılımcılarının söyledikleridir.

K1 katılımcısı: “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası okul-işletme işbirliğini öngörüyor. Bu yasa pratik eğitimin işletmelerde yapılmasını sağlar. Öğretmenlerde kendilerinin daha az kullandığı makineleri burada görme ve tanıma imkanına sahiptirler. Teorik eksiklikler işletmelerde gideriliyor.”

K3 katılımcısı: “Özel sektörün mesleki teknik eğitime destek vermesi ve kendi ihtiyaçlarına uygun okulları olması. Mesleki teknik eğitimin burslarla desteklenip özelleşmesi ve iş garantili olması gerekir. Yabancı dil öğretmelidir. ASO (Ankara Sanayi Odası) ve Sincan Organize Sanayinin bu konu ile ilgili cazip projeleri var. Örnek 2-3 ay girişimcilik dersi kursları veriliyor ve iş fikirleri yarışması açılıp en başarılı olanlara destek veriyor. Geri dönüşler daha yeni yeni yaşanıyor. Bu girişimcilik programları devam etmeli ve yaygınlaşmalı.”

K4 katılımcısı: “Şimdi şöyle bir düşünelim: basit bir örnek vereyim bir dişli tasarımdan bahsedeceksiniz bu dişli tasarımı teorik ortamda ya da simülasyon ortamında da bilgisayar ortamında anlatma yerine bizzat onun tasarlandığı üretildiği kalibrasyondan geçtiği, ölçüldüğü hem kalite hem boyut toleranslarından geçtiği bir ortamda imal edildiği ortamda hem görececek hem de onun hesaplamalarını yapacak problemlerin ve onun çözümlerinin bire bir göreceği için çok daha anlamlı olacaktır. Bu bütün alanlar için örneğin bir otomotiv bölümü düşünün: şimdi motoru görmeden mezun ediyorsunuz ya da anlatıyorsunuz. Kağıt üzerinde anlatmayla elini yağın içine sokup civataları söküp parçaları söküp montaj yapıp tekrar sökmesi söküp tekrar montaj yapması çalıştırması test etmesi bu kaliteli daha anlamlı olmaz mı? Öğrenci orada ne yapacak hazır arızalı gelmiş bir makineyi ya da bir motoru ya da bir otomotivi her neyse sökecek tamir edecek takacak ve gidecek. Onun

çalışmama olmama gibi bir şansı var mı? Sonuçta işi teslim edeceksiniz. Mecburen sektörün içinde işi hakkıyla öğrenecek ve detayları görecek.”

Soru 4: “YÖK ve KOSGEB sanayi işbirliğinden haberiniz var mı? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?”

Katılımcıların Soru 4’e verdikleri cevapların üç ana başlık altında toplandığı görülebilir. Bunlar; *“İşbirliğinden Haberdar Olma”*, *“İşbirliğinin Gerekliliği”* ve *“Girişimcilik Dersleri”* olarak üçe ayrılmıştır. Analiz sonucunda üç katılımcının YÖK ve KOSGEB işbirliğinden haberi olduğu fakat ayrıntısını bilmediği, diğer üç katılımcının ise yine YÖK ve KOSGEB işbirliğinden haberi olduğu ve ayrıntısını bildiğini görmekteyiz. Ayrıntısını bilen K3, K4 ve K5 katılımcıları şu sözleri ile dikkat çekmektedir.

K3 katılımcısı: *“KOSGEB’de girişimcilik projeleri var. 2-3 ay girişimcilik dersi kursları veriliyor ve iş fikirleri yarışmaları açılıp en başarılı olanlara destek veriyor. Geri dönüşleri daha yeni yeni yaşanıyor. Bu girişimcilik programları devam etmeli ve yaygınlaşmalı. Öğrenciler teşvik edilmeli. Sadece devlet kaynaklı istihdam akılcı bir çözüm değil. Öğrencilerin bakış açısını değiştirecek tutum ve davranışta olan programlar olmalı.”*

K4 katılımcısı: *“Şu anda ülkemizin yeni politikası KOSGEB üzerinden sanayi bakanlığı üzerinden özellikle Tübitak üzerinden üniversite sanayi işbirliği geliştirmek adına birçok proje ortaya koydu. Bu projede hem üniversitelerin hem akademisyenlerin öğrencileriyle çalışması sırasındaki yaptığı uygulamaları sanal ya da teorik uygulamalar yerine endüstrinin problemleri üzerine sanayinin bizatihi problemleri üzerine yoğunlursa bir Arge çalışmasını yapacak evet yapacak Arge altyapısı olmayan projelere zaten destek vermiyor. Bunu yapacak ama uygulanabilir Arge. Yani sonuçta nihai bir çıktısı olan bir işle uğraşacak. İkincisi yetişen bir öğrenci bizatihi gerçekleşen bir ürün üzerine bir problem üzerine yoğunlaştığı için proje kültürüne sahip olacak. Endüstri tarafına baktığımızda ise halihazırda yapmış olduğu o güne kadar derme çatma yöntemlerle alışlagelmiş rutin imalatların dışında işin içine biraz daha bilimsel tekniği geliştirilmiş Argesi olan ya süreci geliştirecek ya ürünü geliştirecek yeni bir iş ortaya koyacak.”*

K5 katılımcısı: *“Mantık olarak çok güzel. Bu işbirliği mesleki ve teknik eğitimin bu dönemki ayağı. Bu işbirliği Türkiye’deki ehil kişilerce yürütülmezse kaynaklar amacına ulaşmayabilir. %30’u dahi ulaşırsa yine de faydalıdır. Hiç başlamamak doğru mantık değil. Bir yerden başlayıp adım atmak önemlidir.”*

Bütün katılımcılar YÖK ve KOSGEB sanayi işbirliğine gerekli olduğunu savunmaktadır. Sadece iki katılımcı *“Girişimcilik Dersleri”* hakkında yorum yapmıştır. K1 ve K3 katılımcılarının şu sözleri dikkat çekicidir.

K1 katılımcısı: *“Ayrıntısını bilmiyorum; fakat “ Girişimcilik” hocaların vereceği bir ders değil. Öğrenciler ya hazır bir işletmede çalışır ya da kendi işini kurar. Kendi işini kurmak girişimci olmak demektir. Girişimci olmak sadece üretimi bilmek değil krediyi bilmek demektir. Uygun kredi nasıl alınır bilmek gerekir. Uygun işyeri açmak ve hammadde satın almak, pazarlamada danışmana ihtiyaç var. Deneyimler birden kazanılmadığı için yeteri kadar iş kurup batırmış deneyimli kişilere ihtiyaç var. Üniversitelerde bu işi kolaylaştırmak için “Teknoparklar” var.”*

K3 katılımcısı: *“Girişimcilik” dersleri bizim fakültede Teknik İletişim dersinin bir modülü. Girişimcilik öğrencilerin kendi çabasıyla geçinen kişiler olması için çabalyor. Bazı bölümlerde seçmeli oldu. KOSGEB’ de girişimcilik projeleri var. 2-3 ay girişimcilik dersi kursları veriliyor ve iş fikirleri yarışmaları açılıp en başarılı olanlara destek veriyor. Geri dönüşleri daha yeni yeni yaşanıyor. Bu girişimcilik programları devam etmeli ve yaygınlaşmalı. Öğrenciler teşvik edilmeli. Sadece devlet kaynaklı istihdam akılcı bir çözüm değil. Öğrencilerin bakış açısını değiştirecek tutum ve davranışta olan programlar olmalı.”*

Soru 5: “Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda görevli öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının karşılaştığı sorunlar nelerdir?”

Katılımcıların Soru 5’e verdikleri cevapların üç ana başlık altında toplandığı görülebilir. Bunlar; *“Ders Ücreti”*, *“Teknolojinin Takibi”* ve *“Modüler Eğitim”* olarak üçe ayrılmıştır. *“Ders Ücreti”* kategorisinde K1, K3 ve K4 katılımcılarının sözleri dikkat çekicidir.

K1 katılımcısı: *“Öğretim süreci ile ilgili sorunlar ve işletmelerde koordinatörlerle ilgili ders ücreti sorunları var.”*

K3 katılımcısı: *“Yıllardır öğretim üyelerinin maddi durumları ile ilgili iyileştirme yapılmadı. Diğer meslek kurumlarına iyileştirme yapılıyor bize de yapılmalı. Son 10 yıldır hiçbir iyileşme yok maddi sıkıntı yüzünden araştırma için seyahat özgürlüğü kısıtlandı.”*

K4 katılımcısı: *“Mesleki teknik eğitimde ise bu genel eğitim ücret politikasının dışında ücretler düşük hocalar geçinebilmek ek derse girmek zorunda hissediyor kendini. Haftada 40 saat derse girip ancak geçinebiliyor. Haftada 40 saat derse giren hocadan da Arge beklemek herhalde saflık olur. Verim yok ki düşün. Olmayan şey nerede düşecek. Verim mi var. Herkes geçinebilmenin derdinde. Bunun biraz daha ötesi her halde limon satmak.”*

“Teknolojinin Takibi” kategorisinde K2 ve K3 katılımcıları teknolojiyi takip etmenin gerekliliğini vurgulamışlardır. K2 katılımcısı: *“Üretimde teknolojiyi kullanmak kaçınılmazdır. Eğitim kurumlarının günümüzde bu durumdan uzak kalışı sanayi ve eğitim kurumları arasında fark oluşturmuştur. Bu açığın kapatılması dolayısı ile eğitimcilerin teknolojiyi takip edemeyişi eksiklik ve sıkıntılar oluşturmakta bu açığın kapatılması için atölye ortamlarının sanayi içine taşınması fayda sağlayacak.”*

K3 katılımcısı: *“Teknoloji Fakültesi olarak misyonu farklı olmalı. ARGE laboratuvarlarının kurulması lazım. Standart ölçümlerin yapılabileceği ARGE laboratuvarlarının olması lazım.”*
“Modüler Eğitim” kategorisinde ise K1 ve K6 katılımcıları eğitimde eksik kalan kısımları vurgulamışlardır.

K1 katılımcısı: *“Her bölüm kendi içinde bütün değil, nasıl sınav yapılacağı bilinmiyor. Uygulanan modüler eğitim gerçek şekilde yapılmıyor. Aslında şikayet etmeleri gereken modüllerin güncel olmayışı. Ör: Otelcilik mesleği beceri eğitimini otellerde yaptıkları için modülleri güncel takip ediyordur. Geleneksel mesleklerde program ve materyal kötü.”*

K6 katılımcısı: *“Ders alet araç ve gereçlerinin yetersizliğinden dolayı teorik ve uygulamalı olmak üzere iki şekilde olana eğitimin teorik kısmını anlatmakta; fakat uygulamalı kısmı eksik kaldığı için öğrenci açısından öğrenim, öğretmen açısından öğretim eksik kalmaktadır.”*

Soru 6: *“Ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim hakkında düşüncelerinizin ve varsa önerileriniz nelerdir? ”*

Katılımcıların Soru 6'ya verdikleri cevapların üç ana başlık altında toplandığı görülebilir. Bunlar; *“Öğrencilerin ve Öğretmen Adaylarının İstihdamı”*, *“Mesleki ve Teknik Eğitim Projeleri”*, ve *“Öğretim Üyesi ve Öğretmenlerin Niteliği”* olarak üçe ayrılmıştır. *“Öğrencilerin ve Öğretmen Adaylarının İstihdamı ”* kategorisinde K2 ve K6 katılımcılarının sözleri ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin istihdam durumunu açıklamaktadır.

K2 katılımcısı: *“Ülkemiz sanayi ve üretim haritası, iş gücü ihtiyaç analizleri olmadığından reel sonuçlara ulaşamamaktadır. Bunun sonucunda mesleki ve teknik eğitim mezun olan (çok pahalı bir eğitim çeşidi olmasına rağmen) her 100 öğrenciden 92 istihdam olmamakta sadece %8'i gibi küçük bir grup eğitim aldığı mesleği devam ettirmektedir. Bu durum acilen çözümlenmelidir.”*

K6 katılımcısı: *“Öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdamı açısından bazı kuruluşlarla önceden anlaşmalar yapılmalı (Doğu Otomobil Sınıfı). Sonrasında öğrencilerin daha kolay istihdamını sağlamak amaçlanmalıdır.”*
“Mesleki ve Teknik Eğitim Projeleri” kategorisinde K3 ve K6 katılımcıları projelerin kendileri için ne anlam ifade ettiğini açıklamışlardır.

K3 katılımcısı: *“Sistem çok merkezi. Projeler yapılıyor ama hiçbir değeri yok. AB Projesi Yedinci Çerçeve Projesi gibi ama akademik anlamda değer taşıyor. Ör: UMEM Projeleri Özel üniversitelerde yaptıklarınızla ödüllendirilirsiniz; fakat devlet üniversitelerinde akademik anlamda da değer anlamında da üniversiteye katkı sağlamanızın bir önemi yok. Ayrıca üniversitelerin akademisyen kriterlerini düzgün koyması lazım.”*

K6 katılımcısı: *“Sanayide küçük ve orta işletmelerde maddi yetersizliklerden eleman çalıştıramayan oldukça yeterli işletmeler bulunarak öğrencilerin boş zamanlarında buralarda çalıştırılarak sanatında mesleki bütün donanımı sağlamaları, teknolojik açıdan da mesleki ve teknik eğitim kurumuyla senkronize çalışarak desteklenmelidir. Bu konuyu çeşitli öğrencilerde deneyerek derslerinde başarılarının arttığı gözlenmiştir. Bu konu hakkında Avrupa Birliği projesi yazılarak işgücü artırılabilir.”*

“Öğretim Üyesi ve Öğretmenlerin Niteliği” kategorisinde iki katılımcı *“nitelikli öğretim elemanları ile devam edilmelidir”* cümlesini savunmuştur ve bu gerekçeyi K4 ve K5 katılımcıları şu şekilde açıklamışlardır.

K4 katılımcısı: *“Türkiye’de Mesleki teknik eğitim mevcut yapı ile daha gidemez teknik altyapısı geliştirilmiş, nitelikleri geliştirilmiş, akademisyen kadrosu bu niteliklere uygun hale getirilmiş daha az sayıda meslek yüksek okulu ile devam edilmeli. Meslek yüksek sayıları ilçe sayısı kadar olmamalı. Siyasilerin baskıları ile bir bölgenin kalkınması için meslek yüksek okulu açılmamalı. Ya da herkesi üniversiteli yapalım diye öğrencileri alıp 2-3 yıl oyalayıp diplomalı ama vasıfsız bir şekilde göndermemeliyiz.”*

K5 katılımcısı: *“Sadece mesleki ve teknik eğitim değil, okul öncesinden üniversiteye kadar kendi eğitim sistemimizi değerlendirmemiz gerekli. Eğitim sistemimizi iyileştirmek önceliğimiz olmalı. Mesleki ve teknik eğitimde nitelikli öğretim elemanları ile devam edilmelidir.”*

K1 katılımcısı mesleki ve teknik eğitimde öğretmen yetiştirme programının gerekliliğini vurgulamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma çerçevesinde ulaşılan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. Katılımcıların tamamı modüler öğretim programını güncel bulmamaktadır.
2. Katılımcıların iki tanesi (%33’ü) *“Programların yapılması için günümüzde birçok çalışma var”* cümlesi ile mesleki ve teknik eğitime verilen öneme dikkat çekmiştir. Katılımcılar özellikle AB destekli projelerin üzerinde durmuşlardır.
3. Katılımcıların iki tanesi (%33’ü) *“Modüler öğretim programı uygulamasında yanlışlıklar var”* cümlesi ile öğrencilere verilen öğretimin düzeyini tartışmaya açmaktadır.
4. Katılımcıların üç tanesi (%50’si) *“Modüler öğretim programına göre uygulamalı eğitim için gerekli ortamlar yok”* cümlesi ile mesleki ve teknik eğitimin verildiği ortamların tekrar gözden geçirilmesi gerektiği üzerinde durmuştur.
5. Katılımcıların iki tanesi (%33’ü) *“Maddiyat nedeniyle altyapıda sıkıntı var”* cümlesi ile gerekli altyapı için devletin kaynak aktarması gerektiği üzerinde durmuştur. Okullardaki altyapı eksikliğinden dolayı katılımcılar öğrencilerin işletmelerde staj görerek koordinatör öğretmen eşliğinde öğretim aldığını vurgulamışlardır.
6. Katılımcılar 3308 sayılı yasa ile birlikte okul-işletme işbirliğinin gerçekleştiğini söylediler ve öğrencilerin bu işbirliğini mesleğin gerektirdiği araç gereçlerin okullarda olmadığı zaman işletmelerde kullanımının önemli olduğuna dikkat çektiler.
7. Katılımcıların hepsinin YÖK-KOSGEB işbirliğinden haberi olmakla birlikte, katılımcıların yarısı bu işbirliğinin ayrıntısını bilirken, yarısı bilmemektedir. Katılımcıların hepsi işbirliğinin devam etmesi gerektiğini söylediler. Katılımcılar *“Girişimcilik”* derslerinin gerekli olduğunu; fakat aslında girişimciliğin kişide olması gereken bir özellik olduğunu savundular.
8. Katılımcılar, öğretim elemanlarının ders ücretlerinde iyileşme olması gerektiğini savundular. Ayrıca bir katılımcı bu ders ücretlerinin öğretim elemanlarının verimlerini düşürecek etkiye sahip olduğunu söyledi.
9. Katılımcılardan biri öğretim elemanlarının yaptıkları projelerin devlet üniversitelerinde ödüllendirilmediğini ve akademik bir değerinin olmadığını vurguladı.
10. Katılımcıların iki tanesi (%33’ü) *“nitelikli öğretim elemanları ile devam edilmelidir”* cümlesi ile açılan meslek yüksekokullarında öğretim elemanlarının niteliklerine de dikkat edilmesi gerektiğini savundu.

Araştırma çerçevesinde ulaşılan sonuçlara göre modüler öğretim programı çok geniş bir alanı kapsamaktadır ve modüler öğretim programındaki modüller amacına uygun uygulanmamaktadır. Bu nedenle modüler öğretim programı programın çıktılarına dayanarak tekrar gözden geçirilmelidir. Mesleki ve teknik eğitime gelen öğrenci profilleri genelde düşük olmakla birlikte bu durum öğretmenlerde de motivasyonsuzluk yaratıyor. Başarılı

öğrenciler üniversiteye giderken üniversiteye gidemeyen öğrencilerde problemler ortaya çıkıyor. Bu nedenle öğrenci ve öğretmenler umutsuzluğa kapılıyor. Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar başarılı öğrencilerin tercih edeceği yerler haline getirilmelidir.

Ayrıca modüler öğretim programları mesleki ve teknik eğitime gelen öğrenci seviyesine göre revize edilmelidir.

Aileler mesleki ve teknik eğitime olumsuz bakmaktadır. Ailelerin olumsuz düşüncelerini değiştirmek için ailelerin mesleki ve teknik eğitim hakkında bilgilendirilmesi ve mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yönlendirilmesi gereklidir.

Mesleki ve teknik eğitimde kullanılması gerekli test, cihaz, ölçüm aletleri bütçe yetersizliğinden dolayı kullanılamamaktadır. Mesleki ve teknik eğitim görsel olarak desteklenmezse öğrenciler için anlaşılması zor hale gelecektir. Bu nedenle öğrenci kendi kafasında doğruluğunu bilmediği bir şekil kurgusu yaratacak ve bu durumun öğrenciyi yanıltma payı olabilecektir. Mesleki ve teknik eğitimde kullanılması gerekli test, cihaz ve ölçüm aletleri için ayrılan bütçe arttırılmalıdır. Teknoloji eğitim öğretim ortamlarında kesinlikle kullanılmalı ve sektörün hızlı gelişimine ayak uydurabilmelidir; fakat çok pahalı olan araçların her okula alınamayacağı bilinmelidir; çünkü bu durum devletin mali durumunu da etkilemektedir. Öğrencilere staja gittikleri işletmelerde bu pahalı araç gereçlerin ne işe yaradığı ayrıntılı bir şekilde öğretilmelidir. Ayrıca elimizdeki kaynaklar ve materyaller doğru bir şekilde kullanılmalıdır.

Okul ve sanayi işbirliği okullarda staj eğitimi ile devam etmelidir ve koordinatör öğretmenlerin ders ücretlerinde iyileşme olmalıdır.

YÖK-KOSGEB işbirliği eksik yönleri tamamlanarak devam etmelidir. Proje sayısı arttırılmalı ve desteklenmelidir.

Öğretim üyelerinin veriminin artması için öncelikle onların yaptığı akademik çalışmalara değer verilmelidir. Ders ücretlerinde yıllardır yapılmayan iyileşme yapılmalıdır. Ülkemizde meslek yüksekokulu sayılarını arttırıyorsak ve bu meslek yüksekokullarında nitelikli eleman yetiştirmek istiyorsak nitelikli öğretim elemanları ile yola devam edilmelidir.

Son olarak eğitim sistemimizin çıktıları sürekli kontrol edilmeli ve ona göre eksikliklerimiz belirlenip düzeltilmelidir.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya’da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen “International Conference on New Trends in Education - ICONTE-2013”da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Aktaşlı, İ., Kafadar, S. ve Tüzün, I.(2012). Meslek Eğitiminde Kalite İçin İşbirliği Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi http://www.mesleklisesimemleketmeselesi.com/NR/rdonlyres/94BED707-70E9-4504-AAD1_7345CCEDD8E0/15849/DurumAnaliziMektup150512_GONDERILENFİNALVERSION.pdf[Erişim Tarihi: 05.12.2012].

Altın, R. (2007) Mesleki Eğitim Sisteminde Yeni Eğilimler ve Modüler Sistem, (<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/kitap/meslekiegitimiyeni.pdf>) [Erişim Tarihi: 10.11.2012].

Anapa, S. (2008). *Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Arnold, R. ve Münch, J. (1996). Questions and Answers on the Dual System of Vocational Training in Germany. Federal Ministry of Education, Science, Research and Technology. Bonn. Germany.

Aypay, A. (2003). Türkiye’de Meslek Yüksekokulları. Yayımlanmamış Araştırma Raporu. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Çanakkale.

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2006). Mükerrer Resmî Gazete Sayı: 26215 sayfa 40,84.
<http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf> [Erisim Tarihi: 11.11. 2012].

Foster, H. (2005). Personal Communication on the Effect of Size of the Location of Vocational Schools in Germany. December, 13, 2005.

Keating, J., Medrich, E., Volkoff, V. & Perry, J. (2002). Comparative Study of Vocational Education and Training Systems. NCVET. Kensington Park: Australia.

Kocatürk, F. (2006). *AB Ülkelerinde Mesleki Eğitim Sistemlerine İlişkin Yaklaşımlar ve Türkiye için Uyum Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Korkmaz, Ö. ve Tunç, S. (2010). Mesleki-Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Bilgisayar Ve İnternet Temelli Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt (11), Sayı (3), Sayfa(264).

Kuş, E. (2003). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri-Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi? Ankara: Anı Yayıncılık.

McQuay, P. (2001). A Discussion Paper on Vocational Technical Education in the United States of America. Paper Prepared for the European Union.

MEB. (1986). Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu.

MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012 <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2011-2012/icerik/68> [Erisim Tarihi: 10.11.2012].

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) Olarak Yapılandırılan Ortaöğretim Kurumlarının Değerlendirilmesi Araştırması. (2006). Aktarılan: Keating, J., Medrich, E., Volkoff, V. & Perry, J. (2002). Comparative Study of Vocational Education and Training Systems. NCVET. Kensington Park: Australia Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. http://www.egitek.meb.gov.tr/tamamlanan/Metem_Değerlendirilmesi.pdf (05.12.2012 tarihinde indirilmiştir).

Şahinkesen, A. (1992). Eğitimde İkili Sistem (Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt(25), Sayfa(691).

Şimşek, A. (1999). Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması.

TİSK. (1997). Türkiye’de ve Dünya’da Mesleki Eğitim. Ankara.

Ulusoy, A. (2004). Kalifiye İşgücünün Yetiştirilmesinde Eğitim Kurumu-İşletme İşbirliği:Türkiye Uygulaması, (http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=963&id=55), [Erisim Tarihi: 10.11.2012].

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık. Aktarılan: Patton, M. Q. (1987). How To Use Qualitative Methods In Evaluation. Newbury Park, CA:Sage.

<http://gundem.milliyet.com.tr/katsayi-kalkti-ama-basari-gelmedi/gundem/gundemdetay/19.08.2012/1583185/default.htm> [Erisim Tarihi: 15.11.2012].

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/11/20091113.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/11/20091113.htm> [Erisim Tarihi: 15.11.2012].